

Educatie in beeld

INVENTARISATIE VAN HET EDUCATIEF MATERIAAL VAN NEDERLANDSE OORLOGSMUSEA EN IDEEËLE INSTELLINGEN DIE ZICH BEZIGHOUDEN MET THEMA'S ALS BURGERSCHAP, DE HERINNERING AAN DE TWEDE WERELDOORLOG EN VRIJHEID EN DEMOCRATIE.

MARITGEN RODENBURG

EDUCATOR EN ALGEMEEN MEDEWERKER SMH 40-45

ROBRECHT VAN GENT

VIERDEJAARSSTUDENT CULTUREEL ERFGOED, REINWARDT ACADEMIE

PLATFORM WO2

STICHTING MUSEA EN HERINNERINGSCENTRA 40-45

JANUARI 2018

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Doelstelling onderzoek.....	2
Het referentiekader zoals geformuleerd door Platform WO2	2
Leeswijzer	3
Onderzoeksresultaten	4
Conclusie	13
Bijlagen	14
Open antwoorden	14

Inleiding

In dit verslag vindt u een overzicht van de resultaten van het benchmark onderzoek dat is uitgevoerd door de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 in opdracht van Platform WO2. Het onderzoek maakt onderdeel uit van een subsidieaanvraag, gedaan door het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

Het onderzoek richt zich op educatoren en het onderwijs, leerlijnen en deskundigheidsbevordering en is tegelijkertijd een verkenning van de manier waarop educatief materiaal tot stand komt. Wie voor de ondervraagde organisaties (gewenste) samenwerkingspartners zijn, of scholen wel of niet worden betrokken in het realisatieproces en in hoeverre instellingen de resultaten van hun educatieve programma's meten. Deze onderwerpen werden, via een uitgebreide vragenlijst, per mail voorgelegd aan educatoren van diverse oorlogsmusea en ideële instellingen die zich bezighouden met de herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. In totaal namen 51 educatoren aan het onderzoek deel. De antwoorden geven inzicht in het reeds aanwezige educatief materiaal en de aanwezige kennis en professionaliteit in de sector, maar ook in de behoeftes die in de sector leven.

Doelstelling onderzoek

Het Platform WO2 heeft aangegeven dat kennisuitwisseling en deskundigheidsbevordering naar een hoger plan moeten worden getild, zodat de gezamenlijke kwaliteit van het educatief aanbod kan worden vergroot. Allereerst is een sector-breed referentiekader ontwikkeld om aan te geven welke onderwerpen het educatief materiaal zou moeten omvatten. Vervolgens is daar een educatieve visie voor ontwikkeld. Het referentiekader bevat kenmerken die het onderscheidende karakter van de Tweede Wereldoorlog aangeven. Het is de bedoeling dat leerkrachten en educatoren in de lessen en educatieve programma's rekening houden met deze thema's, zodat er een compleet beeld ontstaat van de gebeurtenissen in de Tweede Wereldoorlog. Het referentiekader biedt bovendien houvast voor docenten die worstelen met inhoud van lessen over de Tweede Wereldoorlog. Het Platform WO2 ziet graag een verbreding van lessen over de Tweede Wereldoorlog, naar bijvoorbeeld Maatschappijleer, wat een verplicht vak is in de bovenbouw van het voorgezet onderwijs, en burgerschapslessen in het MBO.

Het referentiekader zoals geformuleerd door Platform WO2

1. De botsing van ideologieën – fascisme/nationaalsocialisme, communisme, liberaal kapitalisme
2. De wereldwijde schaal van het alomvattend karakter van het conflict
3. De systematische uitsluiting van en genocide op groepen mensen (holocaust)
4. De herschikking van de wereldkaart en de dekolonisatie na de oorlog
5. Internationale samenwerking
6. Beelden van de oorlog (1945 – heden)

In de uitwerking van het referentiekader in de educatieve visie is besloten één thema boven de andere uit te tillen. Dat is het centrale thema: "de buitenwerkingstelling van de rechtsstaat in Nederland, en de directe en indirecte gevolgen daarvan voor concrete individuen en groepen mensen (1940 – 1946)."

Het referentiekader is tenslotte onder te brengen in 3 domeinen:

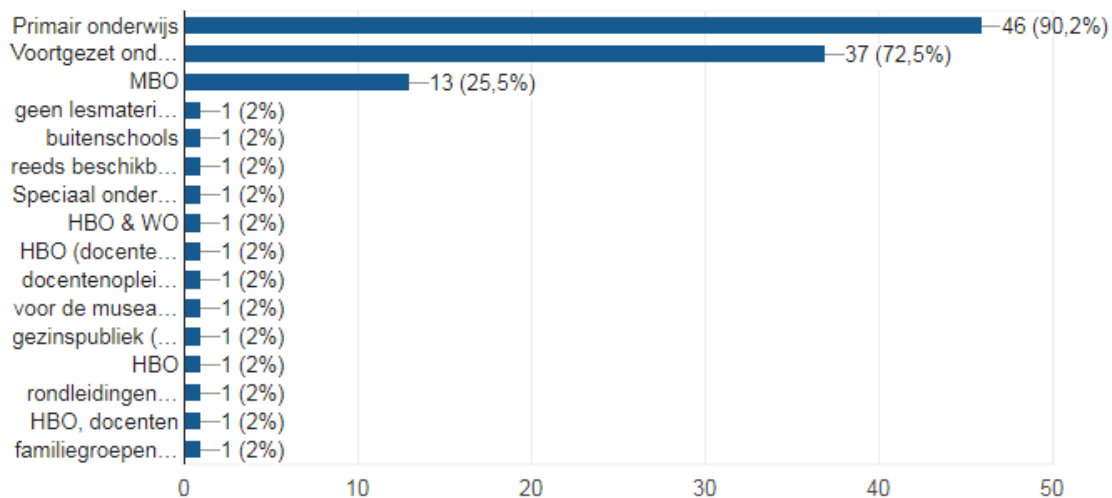
- A. Oriëntatiekennis: bezetting en Holocaust in context
- B. Vaardigheden: historisch denken en redeneren; empathie
- C. Attitudes: reflectie; moreel oordelen en handelen

Leeswijzer

De vragen uit de enquête worden één voor één behandeld. Per vraag worden de gegeven antwoorden geanalyseerd en de meest opvallende zaken benoemd. De gebruikte grafieken geven inzicht in de verhoudingen tussen de gegeven antwoorden. In de conclusie volgt tenslotte een overzicht van de belangrijkste uitkomsten. Tenslotte kunt u in de bijlagen de gegeven antwoorden op de open vragen raadplegen.

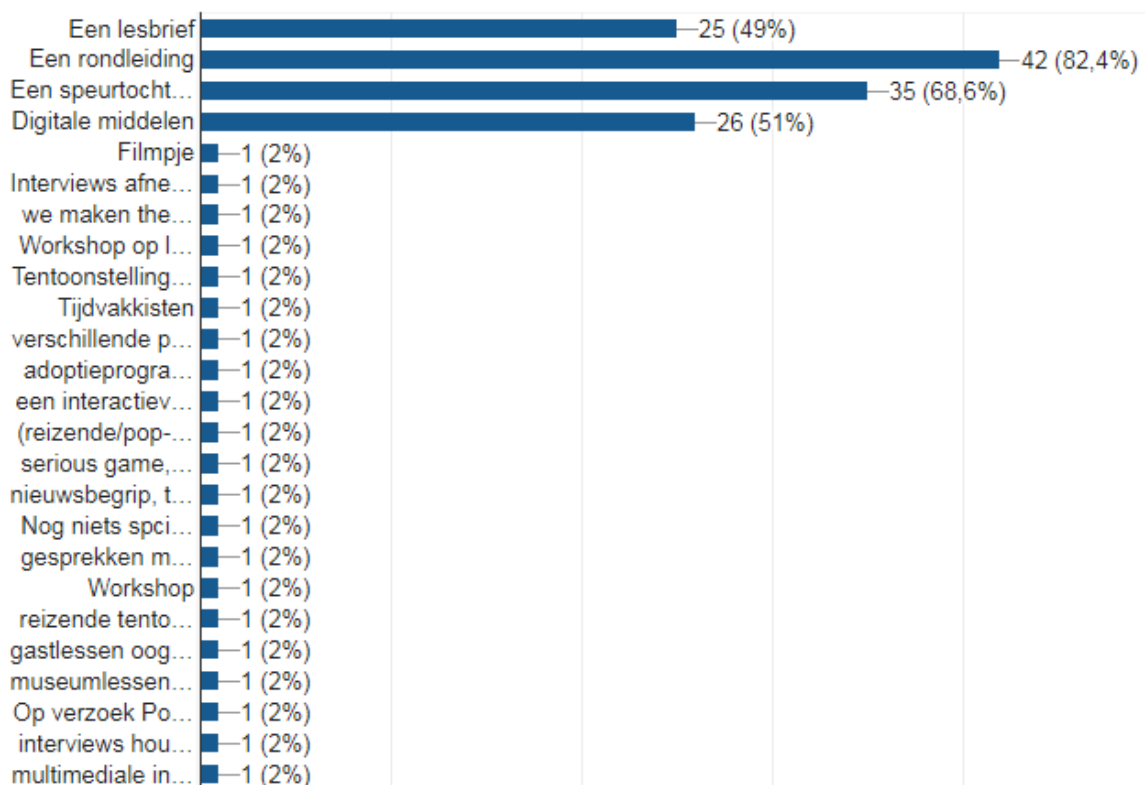
Onderzoeksresultaten

Vraag 1: **Voor welke doelgroep ontwikkelt u educatief materiaal? (meerdere antwoorden mogelijk).**

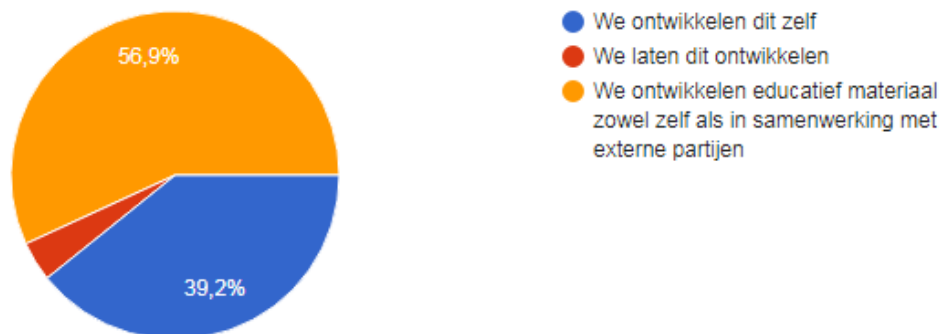
Ruim 90% van het geïnventariseerde educatief materiaal is ontwikkeld voor het primair onderwijs, gevolgd door bijna 75% voor het voortgezet onderwijs. Veel minder instellingen ontwikkelen educatief materiaal speciaal voor het MBO, namelijk zo'n 25% van de instellingen. MBO krijgt dus een stuk minder aandacht als het gaat om de ontwikkeling van educatief materiaal. Bij de optie 'anders' valt op dat enkele instellingen ook speciaal voor het HBO lesmateriaal ontwikkelen. Het WO wordt slechts door één instelling als doelgroep gebruikt.

Vraag 2: **Welke vorm(en) van educatief materiaal bestaan er binnen uw organisatie? (meerdere antwoorden mogelijk).**

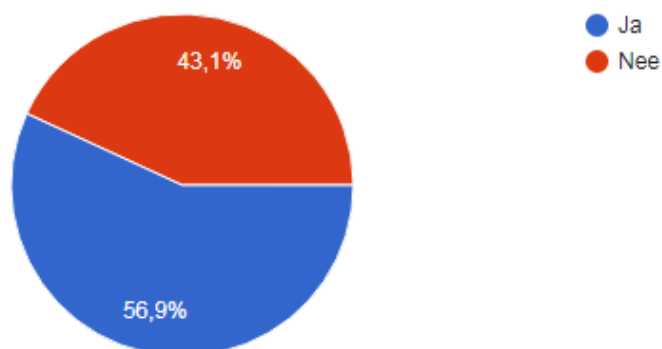
Het geven van rondleidingen is met ruim 80% duidelijk nog een populair middel bij de instellingen. Dit percentage zou mogelijk nog hoger zijn als enkel de museale instellingen bevraagd zouden zijn. Bijna alle museale instellingen passen dit toe. Verder is het opvallend dat de helft van de instellingen geen digitale middelen gebruikt bij het educatief materiaal. Bij deze vraag is ook een open vraag gevoegd. Uit de open antwoorden is naar voren gekomen, dat sommige instellingen nog in een ontwikkelingsfase zitten en nog moeten bepalen hoe zij hun educatief materiaal ontwikkelen. Verder valt op dat een aantal instellingen gebruik maakt van reizende tentoonstellingen. Het volledige overzicht van open vragen vindt u terug in de bijlagen.

Vraag 3: **Ontwikkelt u educatief materiaal zelf of in samenwerking met externe partijen?**

Bovenstaande grafiek laat zien dat slechts een kleine 5% van de instellingen educatief materiaal door externe partijen laat ontwikkelen. Dit betekent dat veel educatief materiaal van de geïnventariseerde organisaties ofwel zelf, dan wel in samenwerking met anderen wordt ontworpen. Dit blijkt ook uit de percentages. De grootste groep, bijna 60%, maakt het materiaal zelf of in samenwerking met anderen. Een kleine 39,2% ontwikkelt het educatief materiaal altijd zelf. Hieruit kan geconcludeerd worden dat 95% van de instellingen sowieso weleens zelf educatief materiaal ontwikkelt.

Vraag 3a: **Werkt u bij de ontwikkeling van educatief materiaal samen met musea, herinneringscentra of andere ideële organisaties gericht op WOII of gerelateerde thema's als burgerschap, vrijheid en democratie?**

Als de instellingen samenwerken doet zo'n 57% dit weleens met instellingen gericht op de Tweede Wereldoorlog (of gerelateerde thema's). Een relatief groot deel van de instellingen zoekt samenwerking ook buiten het werkveld.

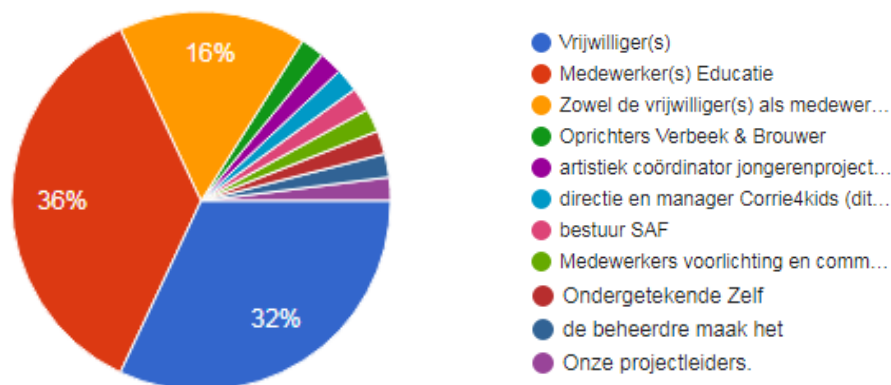
Vraag 3b: **Wanneer u educatief materiaal laat ontwikkelen, wie zijn dan uw partners?**

Van de 33 instellingen die de open vraag hebben ingevuld werken er 15 samen met het onderwijs. Hiervan werken er 13 samen met het basis- of voortgezet onderwijs. Slechts twee instellingen werken samen met het HBO. Bij 10 instellingen werkt men samen met brancheorganisaties, waarbij dit 6 keer een (ander) platform-lid betreft. Daarnaast maken 7 organisaties gebruik van grafische ontwerpers of ICT-bureaus. Er zijn 5 instellingen die samenwerken met (lokale) culturele of historische verenigingen. Ook werken 2 instellingen samen met commerciële partijen, gericht op het onderwijs. Voor het volledige overzicht van aangegeven samenwerkingspartners, zie bijlagen.

Vraag 3c: **Wie zijn uw gewenste samenwerkingspartners?**

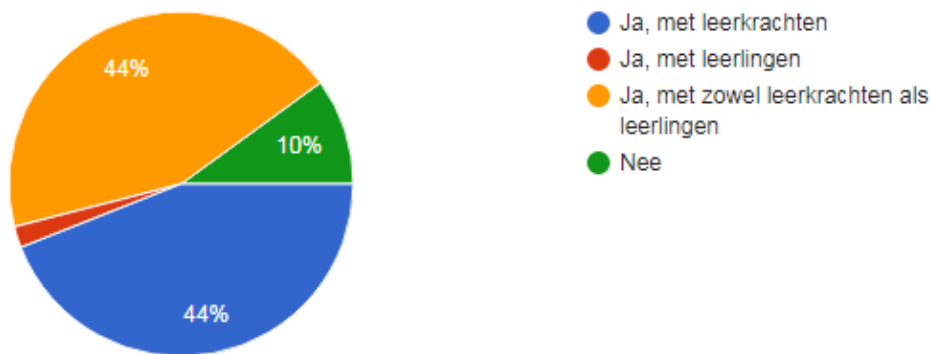
Opvallend is dat relatief veel instellingen graag zouden willen samenwerken met een brancheorganisatie of het onderwijs. Heel weinig instellingen geven aan iets met de lokale overheid te willen doen. Zie bijlagen voor de volledige lijst.

Vraag 4: **Wie is binnen uw organisatie verantwoordelijk voor de ontwikkeling van educatief materiaal?**

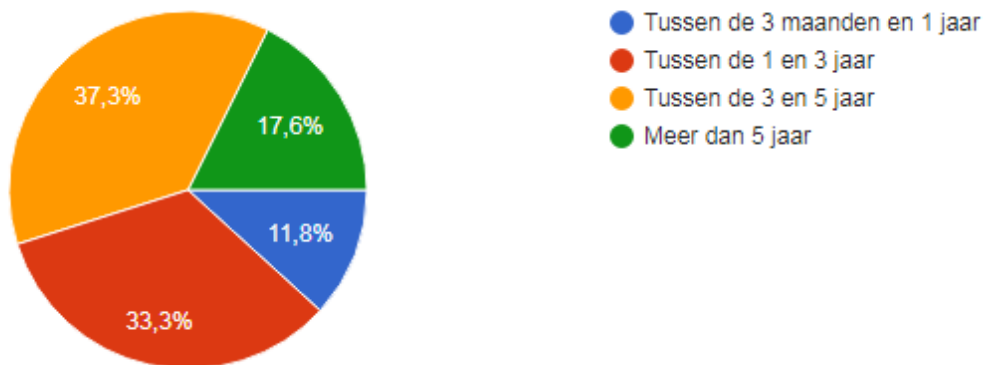
Zo'n 36% van de instellingen heeft professionele educatoren in dienst die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van educatieve producten. Een kleine 16% van de organisaties maakt hierbij naast de educatoren ook gebruik van de inzet van vrijwilligers. In totaal is er zo'n 32% van de organisaties waarbij het educatief materiaal uitsluitend door vrijwilligers ontwikkeld wordt. Het is mogelijk dat deze organisaties niet over een professionele educator beschikken. Bij 16% van alle ondervraagden is een andere museummedewerker dan de educator verantwoordelijk voor de ontwikkeling van educatief materiaal. Dit blijkt uit de lijst waarbij bijvoorbeeld projectleiders, artistiek coördinatoren en medewerkers van de eigen organisatie of samenwerkingspartners worden genoemd. Verderop in de vragenlijst (vraag 18) zal blijken dat ruim 77% van de ondervraagde organisaties slechts 0 tot 1 fte aan educatoren heeft.

Vraag 5: **Heeft u bij de ontwikkeling van educatief materiaal contact met het onderwijs om aan te sluiten bij hun leerdoelen?**

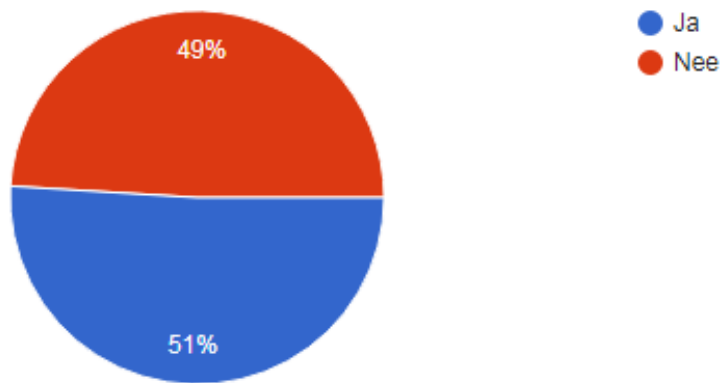
Bijna 90% van de instellingen heeft contact met het onderwijs bij de ontwikkeling van hun educatief materiaal. Slechts een enkele instellingen heeft enkel contact met leerlingen. Ruim 42% van de ondervraagde organisaties heeft contact met zowel leerkrachten als leerlingen. Zo'n 44% heeft alleen contact met leraren. Slechts een ruime 10% heeft geen contact met het onderwijs tijdens de ontwikkeling van educatief materiaal. Het onderwijs lijkt dus over het algemeen goed te worden betrokken bij de ontwikkeling van nieuw materiaal.

Vraag 6: **Wat is de gemiddelde doorlooptijd van uw educatief materiaal?**

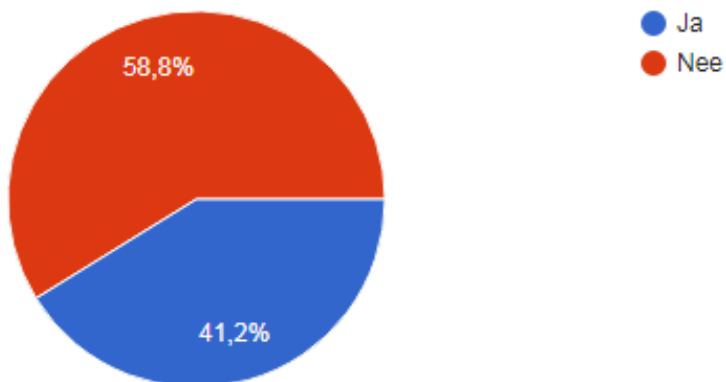
Opvallend aan de statistiek is dat de kortste doorlooptijd en de langste doorlooptijd het minste voorkomen (respectievelijk 12% en 18%). De overige doorlooptijden liggen heel dicht bij elkaar, namelijk 38% voor een doorlooptijd van 3 tot 5 jaar en 32% voor een doorlooptijd tussen 1 en 3 jaar.

Vraag 7: **Bevat uw educatief materiaal een voorbereidings- of naverwerkingsles?**

Opvallend is dat de ene helft wel en de andere helft geen voorbereidings- of naverwerkingsles gebruikt bij het educatief materiaal. De helft van de instellingen vindt dit wellicht niet van belang of heeft mogelijk de capaciteit niet om dit te ontwikkelen.

Vraag 8: **Maakt u bij de ontwikkeling van educatief materiaal gebruik van moderne didactische methodes?**

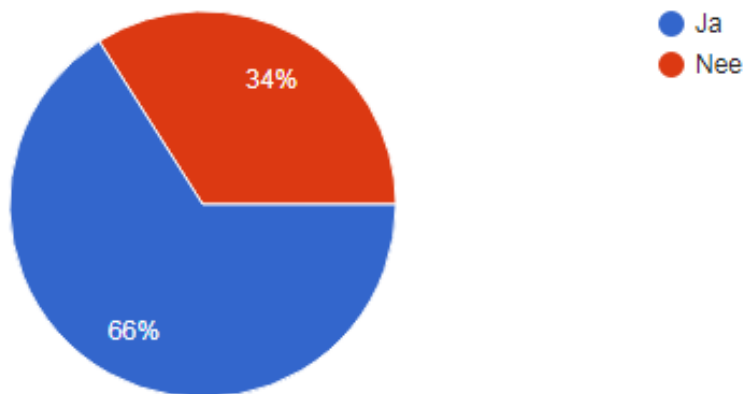

Zo'n 59% van de instellingen maakt gebruik van moderne didactische methodes. Veel van deze instellingen maken hierbij tevens gebruik van digitale middelen. Het grootste deel van de instellingen lijkt dit dus belangrijk te vinden, hoewel uit de antwoorden blijkt dat instellingen zich niet altijd bewust zijn van wat moderne didactische methodes zijn. Zo geven sommigen van de ondervraagden niet te weten wat er verstaan wordt onder 'modern'. In de bijlage vindt u de ter aanvulling gegeven antwoorden.

Vraag 9: **Wat is het belangrijkste leerdoel van uw educatief materiaal? (wat wilt u bereiken?)**

Een groot deel van de instellingen heeft als hoofddoel vooral het overbrengen van de geschiedenis. Getuige de volgende uitspraak van één van de instellingen: "De kinderen op de hoogte brengen van wat heeft plaats gevonden in WO-2. Dat vanuit de basis wat heeft plaats gevonden in de regio." Een veel kleiner deel heeft als hoofddoel juist bewustwording en vertaling van de Tweede Wereldoorlog naar de eigen situatie. Een voorbeeld: "Besef dat iedereen hoe jong hij/zij ook is een positieve bijdrage kan leveren aan het gedachtegoed en het handelen in zijn/haar naaste omgeving."

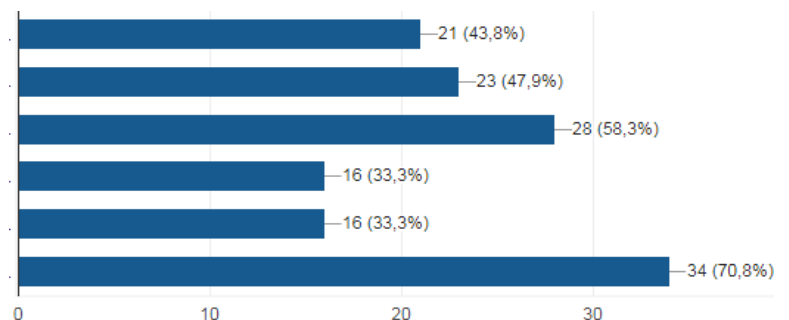
Vraag 10: **Bereikt u dit leerdoel en meet u dat ook?**

Een meerderheid van 66% zegt de leerdoelen te meten. Bij de open vraag op welke manier zij dit (laten) meten, valt echter op dat sommigen van hen dit enkel via mondelinge gesprekken doen. Bijvoorbeeld de gesprekken die zij of de rondleider/museumdocent houden met docenten na afloop van een bezoek. Anderen die zeggen te meten blijken dit te baseren op het feit dat scholen naderhand nog eens terugkeren.

Vraag 11: **Welke van de 6 thema's komen in uw educatief materiaal reeds voor? (meerdere antwoorden mogelijk)**

1. De botsing van ideologieën
2. De wereldwijde schaal en het alomvattend karakter van het conflict
3. De systematische uitsluiting van en genocide op groepen mensen (Holocaust)
4. De herschikking van de wereldkaart en de dekolonisatie na de oorlog
5. Internationale samenwerking
6. Beelden van de oorlog (1945 – heden)

Het meest voorkomende thema is 'Beelden van de oorlog (1945 - heden)' met 70,8%. Gevolgd door 'De systematische uitsluiting van en genocide op groepen mensen (Holocaust)' 58,3%, 'De wereldwijde schaal en het alomvattend karakter van het conflict' 47,9%. Hierna volgen de overige thema's. Thema 6 wordt in de meeste instellingen wel behandeld en de thema's 4 en 5 het minste.

Vraag 12: **Welke thema's zou u overwegen toe te passen bij de ontwikkeling van educatief materiaal? (meerdere antwoorden mogelijk)**

In de antwoorden op deze vraag is te zien dat thema 5 toch door meerdere instellingen overwogen wordt. Thema 3 over systematische uitsluiting wordt minder genoemd, maar dit kan ook te maken hebben met het feit dat veel instellingen dit thema al behandelen en hiervoor geen nieuw materiaal hoeven ontwikkelen.

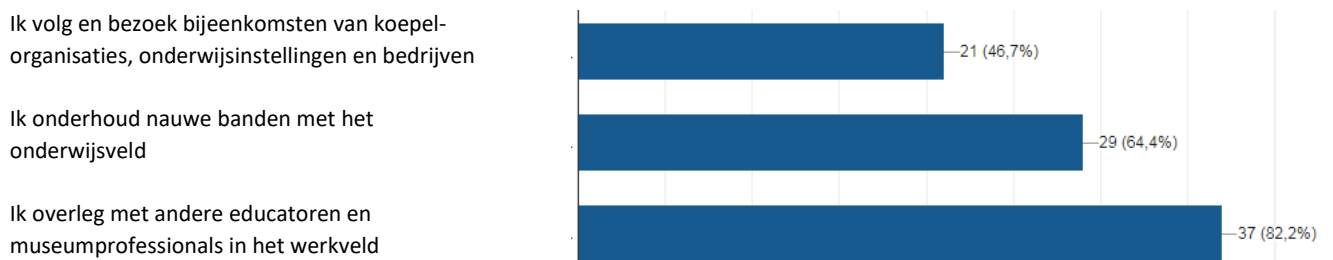
Vraag 13: **Ontbreken er naar uw mening thema's die u wel thuis vindt horen in het referentiekader?**

De belangrijkste thema's die deelnemers missen in het referentiekader hebben te maken met het ontbreken van het thema rond bezetting en bevrijding en het thema van hoe burgers een oorlog beleven. Een ander punt dat aangegeven wordt is dat het referentiekader zich nu sterk richt op het onderwijs, maar de museale sector biedt meer zoals bronnenonderzoek, de authentieke plek, persoonlijke verhalen, cultureel erfgoed en omgevingseducatie. Deze en andere antwoorden zijn te lezen in de bijlagen.

Vraag 14: **Wat zou u nog graag ontwikkelen voor uw organisatie waar u nu de middelen niet voor heeft (denk aan: een specifieke doelgroep bereiken, methodieken, thema's)?**

In de antwoorden komt het willen aansluiten op specifieke doelgroepen relatief vaak naar voren. Ook hulp in de ontwikkeling van digitaal educatief materiaal wordt regelmatig genoemd.

Vraag 15: **Wat doet u zelf aan deskundigheidsbevordering?**

Zo'n 82,2 procent van de ondervraagden doet aan deskundigheidsbevordering door te overleggen met collega-educatoren. 64,4% onderhoudt (daarnaast ook) nauwe banden met het onderwijsveld en net iets minder dan de helft van alle instellingen bezoekt bijeenkomsten van koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven. Instellingen hebben dus veel vertrouwen in de expertise van hun collega's. Het percentage dat nauwe banden met het onderwijsveld onderhoudt is met 64,4% wat laag, als je bedenkt dat de ontwikkeling van educatief materiaal (vaak) voor het onderwijsveld is. Een gemis in de vraagstelling is de optie voor het volgen van cursussen en opleidingen opgenomen. Dit had een inspirerend beeld opgeleverd van beschikbare en inspirerende cursussen die in het werkveld worden gevolgd.

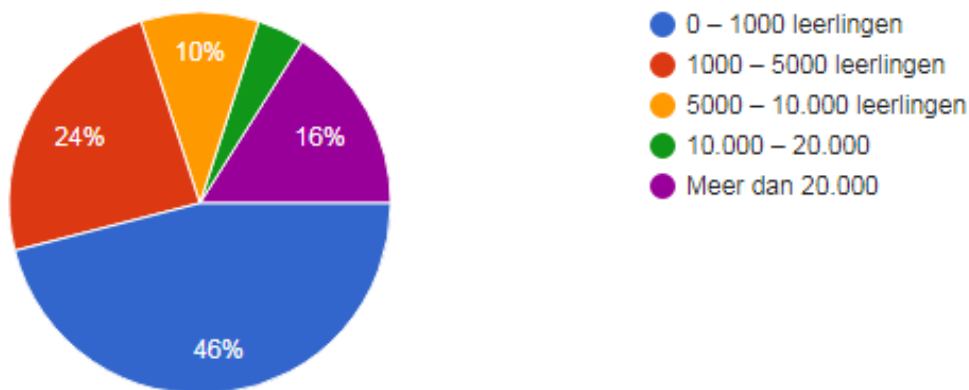
Vraag 15a: **Als u bijeenkomsten van koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven bezoekt, welke zijn dit dan?**

Het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) komt vaak naar voren als organisatie die de instellingen bezoeken. Ook Platformgerelateerde organisaties zoals de 'SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling' en het Nationaal Comité 4 en 5 mei worden genoemd. Verder bezoeken de instellingen ook bijeenkomsten die vanuit het onderwijs georganiseerd worden.

Vraag 16: **Welke behoeftes aan deskundigheidsbevordering leven er binnen uw organisatie op het gebied van educatie?**

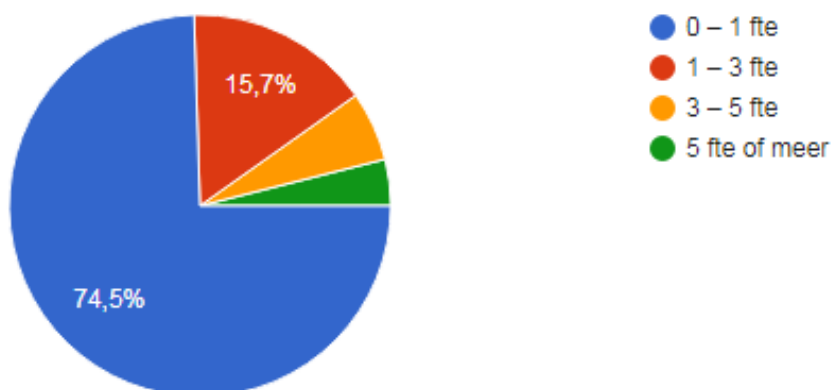
Een veel gegeven antwoord op deze vraag is: Hoe men het beste de doelgroep kan bereiken. Verder willen instellingen graag de kennis van digitale middelen verbeteren. Tenslotte wordt ook de kennis van kerndoelen in het onderwijs genoemd.

Vraag 17: **Hoeveel scholieren bereikt u met uw educatief materiaal per jaar?**

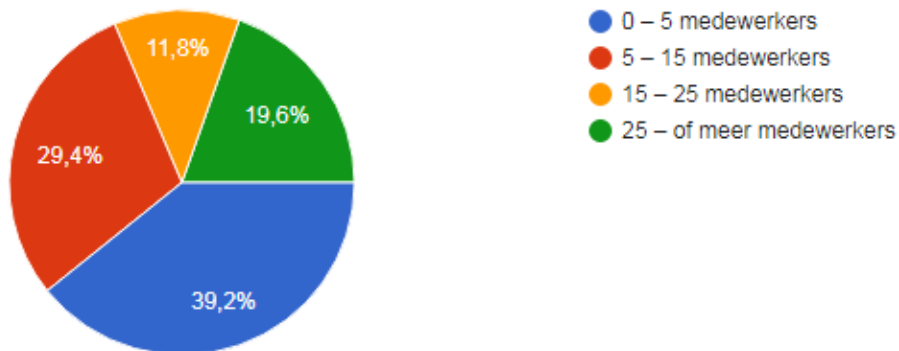
Wat hier opvalt is dat de grootste groep maximaal 1000 leerlingen per jaar bereikt. 50% van het totaal bereikt jaarlijks tussen de 1000 en 20.000 leerlingen. Ook valt op dat slechts 4% tussen de 10.000 en 20.000 leerlingen bereikt. Tenslotte bereikt 16% meer dan 20.000 leerlingen per jaar.

Vraag 18: **Hoeveel fte heeft uw organisatie aan professionele educatoren?**

Zoals al eerder aangegeven heeft het grootste deel van de ondervraagde instellingen slechts 0-1 fte aan professionele educatoren. Hierdoor zien instellingen zich genoodzaakt educatieve programma's te laten ontwerpen door ofwel vrijwilligers of mogelijk samenwerkingspartners die hen het werk uit handen kunnen nemen. Het is aannemelijk dat het kleine percentage dat meer dan 5fte aan educatoren in dienst heeft te relateren valt aan het percentage dat meer dan 20.000 leerlingen ontvangt. Dit hoeft echt niet zo te zijn.

Vraag 19: **Hoe groot is uw poule aan educatief uitvoerenden (denk aan rondleiders of museumdocenten)?**

Als je ziet dat bijna 75% van alle instellingen maximaal 0-1 fte aan betaalde educatoren in dienst heeft, is het opvallend om te zien dat de totale groep die zich binnen de instellingen bezighoudt met educatie, een stuk groter is. Het percentage met 0 – 5 medewerkers is relatief klein met 38%.

Conclusie

Een zeer grote groep van de ondervraagde instellingen heeft relatief weinig middelen in de ontwikkeling van educatief materiaal (75% heeft slechts 0-1 fte aan vaste educatoren). Het is dan ook niet verwonderlijk dat de inzet van traditionele rondleidingen nog altijd erg populair is. Ook zie je dat er wel een wens bestaat om meer digitale producten te ontwikkelen, maar blijkt uit de antwoorden dat de mankracht hiervoor vaak ontbreekt. Meer expertise in huis halen is dan ook een vurige wens van een groot aantal instellingen. Wel is het onderwijs betrokken bij de ontwikkeling van educatief materiaal, een groot deel van de ondervraagden zoekt hierbij actief contact met het onderwijs. De wil om bij het onderwijs aan te sluiten is er dus wel degelijk. Het lijkt dan ook niet verwonderlijk dat veel instellingen zeggen hun leerdoelen te meten. Echter blijkt uit de antwoorden dat veel van hen dit vooral mondeling doet. Door middel van gesprekken achteraf of door het af te leiden uit herhaalbezoeken van scholen. Het probleem is dat hierdoor de gegevens niet zwart op wit op papier komen te staan.

Het denken over thema's met betrekking tot burgerschap is nog niet alom aanwezig. Veel instellingen willen vooral hun verhaal over de oorlog vertellen en de leerlingen lessen laten trekken uit het verleden. De koppeling met het heden lijkt nog wat minder gemaakt te worden. 'Beelden van de oorlog 1945 – heden' wordt van de zes thema's uit het referentiekader in het visiestuk van het Platform WO2, het meest toegepast. Echter, met het begin van deze alinea in het achterhoofd zou je kunnen concluderen dat deze beelden mogelijk enkel over de Tweede Wereldoorlog gaan en geen koppeling bevatten naar het heden. Internationale samenwerking wordt nog weinig gebruikt, maar de bereidwilligheid om dit toe te passen is wel veel groter dan het percentage dat dit al toepast. Het is nog de vraag of alle organisaties hebben begrepen wat er met het referentiekader wordt bedoeld. Omdat, zoals in de inleiding beschreven, dit kader pas recent is goedgekeurd en mogelijk nog niet genoeg verspreid is onder de instellingen. De ondervraagden hebben waarschijnlijk voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst, nog niet allemaal kennis genomen van het referentiekader.

Wat deskundigheidsbevordering betreft, wisselen collega-educatoren graag onderling kennis en informatie uit. Ruim 82% van de ondervraagden gaat weleens bij collega's te rade. Helaas is niet gevraagd naar eventuele cursussen die educatoren volgen. Dit had een goed overzicht gegeven van mogelijk geschikte cursussen die voor alle educatoren interessant zouden kunnen zijn. Tenslotte komt uit de resultaten naar voren dat er wel degelijk behoefte is aan deskundigheidsbevordering. Dit varieert van kennis op het gebied van effectief doelgroepenbereik, het inzetten van digitale middelen, kennis van het onderwijsveld, het ontwikkelen van educatief materiaal tot het effectief opleiden en inzetten van vrijwilligers in de begeleiding van educatieve programma's. Samenvattend kan gesteld worden dat er investering gewenst is op het gebied van professionele educatoren, door het aantal fte wat per organisatie hiervoor beschikbaar is, verder uit te breiden. Voor organisaties voor wie dit echt niet mogelijk is bestaat de mogelijkheid vrijwilligers verder op te leiden, zodat zij op een professionele manier groepen kunnen begeleiden en eventueel educatief materiaal kunnen realiseren. Een ander punt waarop verbetering gewenst is, is de implementatie van het referentiekader, door dit te blijven communiceren via tweedewereldoorlog.nl en mogelijk actief aan te reiken aan de ondervraagde instellingen.

Enkele maanden na het benchmarkonderzoek gaat de Kwaliteitsimpuls Educatie van start. Hierin werken de educatoren van de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 gedurende twee jaar intensief samen. Zij focussen zich op twee programmalijnen: enerzijds op bezoekers in het museum en de verbinding met (nieuwe) doelgroepen en anderzijds: de brug naar het onderwijs door middel van burgerschap en geschiedenisonderwijs. Daarnaast zullen ook de uitkomsten van dit onderzoek meegenomen worden in de Kwaliteitsimpuls.

Bijlagen

Open antwoorden

I. Vraag 2a: **Korte toelichting op Welke vorm(en) van educatief materiaal bestaan er binnen uw organisatie? (meerdere antwoorden mogelijk)**

De vragen zijn specifiek beantwoord voor Fort de Bilt. De kwantitatieve vragen aan het eind zijn beantwoord vanuit het perspectief van ProDemos als geheel, dat het beheer en de educatieve doorontwikkeling van Fort de Bilt sinds kort heeft overgenomen.

Rondleiding in onze hangaar, waar ook de PBY-5A Catalina is gestald. Presentatie over wat wij doen en geschiedenis vliegtuig

In 9/10 gevallen gaat de voorkeur uit naar een rondleiding, waarin er aandacht wordt besteedt aan de verhalen achter de objecten.

In deze sociaal artistieke projecten gaat het om het doorgeven en vertellen van verhalen van de oudste generatie aan jonge generaties. De jongerenprojecten zijn in opzet eenvoudig: jongeren in leeftijd tussen 10 en 20 houden onder begeleiding van professionele theaterdocenten en makers interviews met ouderen over hun herinneringen aan hun buurt of stad tijdens de Tweede Wereldoorlog. Over een paar jaar is deze oudste generatie verdwenen en voor veel jongeren – met name met een niet-Nederlandse achtergrond – is een project als het onze bij uitstek de manier om zich aan deze geschiedenis te verbinden. De jongeren geven vervolgens in een theatteroute of locatievoorstelling vorm aan hun perspectief op deze verhalen. De voorstelling die voortkomt uit het project, vindt op 4 mei na de Nationale Dodenherdenking plaats. In tegenstelling tot de overige programmering van Theater Na de Dam, waarbij alles om 21 uur begint, starten de projecten soms direct aansluitend aan lokale herdenkingen. Hierdoor wordt niet alleen nieuw publiek betrokken bij de herdenking, maar ook bij een theaterervaring. Het is ons streven om in elke provincie een jongerenproject te hebben georganiseerd vanuit een gerenommeerde organisatie met wortels in de regio, zodat het project binnen een afzienbare straal toegankelijk is voor alle jongeren van Nederland. Deze spreiding door het land is de kracht van de jongerenprojecten: de impact van elk afzonderlijk project en de projecten gezamenlijk is groot. En in de kleinschaligheid van ieder project is er aandacht voor de verhalen, het persoonlijk werken met de jongeren en de artistieke kwaliteit.

We zijn bezig rondleidingen te ontwikkelen met diverse thema's en dilemma's

Wij geven groep 7 of groep 8 van primair onderwijs een 2 uur durend programma. Er is een uitgebreide lesbrief met magazine, leerdagboek en materiaal via digiviewer

wij zijn een klein museum, geheel gerund door vrijwilligers, uw enquête lijkt hier niet op ingericht; ons enquête educatief materiaal wordt slechts incidenteel gebruikt, wij hebben slechts 3000 bezoekers per jaar

Rondleiding door het museum en/of presentatie op school. Onze workshop is gebaseerd op een tweetal uitgangspunten, nl herkenbaarheid en tastbaarheid.

lesbrief voor po - onderzoeksopdracht plus rondleiding voor VO

app, workshops, speurtocht, rondleidingen, buitenactiviteiten (bootcamp), dilemma's, klas van '45

Wij geven rondleidingen, maken op verzoek tentoonstellingen over diverse militaire onderwerpen en geven lessen aan scholen (over het algemeen gerelateerd aan WOII). Wij hebben de beschikking over tablets, waarmee het verhaal van een van onze kazernes wordt verteld.

Wij hebben educatief materiaal op de website staan en links die voor studneten interessant zijn voor scripties/verhalen/ lezingen.

verschillende projecten met voorwerpen

nvt

Wij hebben een speurtocht voor Nationaal Ereveld Loenen, een digitaal lespakket en geven rondleidingen over de erevelden. Daarnaast kunnen scholen een graf adopteren.

We werken als een netwerkorganisatie en werken daardoor ook buiten onze locatie. Met onze reizende tentoonstelling gaan we ook naar scholen toe.

We zijn nog "jong" en staan open voor alles.

Wij hebben een website www.walcheren40-45.nl waar zowel leerlingen als docenten materiaal terecht kunnen voor informatie. Goed voor voorbereiding van lessen, goed als database voor huiswerkopdrachten. Thema: Walcheren in de jaren 1940-1945

door de spreker komen de mensen dingen te horen van wat wie hoe of wat

Voorbeeld Lesbrieven over de atoomwapens, rondleiding Fort van de Democratie, evaluatie App en certificaat en reizen tentoonstelling in Nederland en daarbuiten.

Rondleiding in bunkers, film van De Verborgene Grens en opdrachtenboekje ervan

Deze presentatie dient o.a. als voorbereiding op het museumbezoek door de schoolklas

Het Herinneringscentrum bevindt zich in een overgangsfase. In het najaar van 2019 zal de uitbreiding van het museum geopend worden, waarbij het educatieve programma geheel wordt herzien. Wij bevinden ons nu in de fase van het ontwikkelen van een nieuw programma en nieuwe materialen. De bestaande materialen zijn vanaf 2019 niet of in een gewijzigde vorm beschikbaar.

Wij ontwikkelen interactieve en vaak multimediale installaties, tentoonstellingen, websites en andere werkvormen voor het onderwijs en daarbuiten. Deze interactieve ervaringen maken de weg vrij voor een gedegen dialoog.

II. Vraag 3b: **Wanneer u educatief materiaal laat ontwikkelen, wie zijn dan uw partners?**

o.a. Nationaal Comité

Edu-Sign te Sliedrecht

De doelgroep, in dit geval ontwikkeling educatief materiaal voor het onderwijs is samenwerking met het onderwijs, lokale erfgoedinstellingen zoals Tresoar en Historisch Centrum Leeuwarden, Museumfederatie Fryslan

Historisch centrum Overijssel – Memory museum Nijverdal

HVA Amsterdam

Multimedia partners

Partners die expertise in huis hebben die wij niet in ons team hebben en waarmee we dus de krachten kunnen bundelen. Bijvoorbeeld digitale middelen etc.

Stichting Vredeseducatie

ZHL, Erfgoedtafel, Provincie Zuid Holland

HVA Amsterdam

Scholen

vormgevers (grafisch & multimedia), educatieve zzp'ers

III. Vraag 3c: **Wie zijn uw gewenste samenwerkingspartners?**

Museum '40-'45 Rotterdam, Humanity House

SMH

Ik gebruik graag docenten die ons al jaren bezoeken als klankbord

Westerbork / Oorlog in mijn Buurt / lokale musea gerelateerd aan de oorlog / lokale 4/5mei comite's

Ik ben blij met onze samenwerkingspartners. Ik ben wel nieuwsgierig naar mogelijkheden vanuit de museale en kunstzinnige wereld.

nvt

Zie boven + leerkrachten

Gemeente

museum / vrienden van het Airborne Museum, internet

Scholen

Nog niet van toepassing

scholen, andere musea

collega's SMH

Zie voorgaande. Partners qua inhoud, vorm, bereik. Zowel binnen als buiten de WOII sector en verschillende disciplines.

dat is afhankelijk van het materiaal: we zoeken samenwerkingspartners die expertise hebben die we zelf niet in huis hebben

Meer grootschalige samenwerkingen met bijv. oorlog- en verzetsmusea

Iedereen is welkom

docenten, die weten waar behoefte aan is

zie vorige vraag

We werken samen met diverse instellingen in SMH40-45 en instellingen op het terrein van burgerschap en diversiteit.

basisschool

Hangt af van inhoud project/product

Het is met name erg prettig om gebruik te maken van expertise van relevante (collega-)instellingen en samen te werken met mensen met relevante praktijkervaring: bijvoorbeeld docenten.

Verzetsmusea

Dit is in onderzoek

Onderwijsinstellingen

Critical Mass ontwikkelt zelf projecten en werkt in opdracht. Onze opdrachtgevers komen vanuit de hoek van de Musea, Goede doelen, het onderwijs, culturele instellingen en andere sociaal maatschappelijke instellingen.

IV. Vraag 8: ***Maakt u bij de ontwikkeling van educatief materiaal gebruik van moderne didactische methodes?***

Groepsopdrachten, reflectieopdrachten, interactieve app, interactieve tentoonstelling etc.

Theatermaken, onderzoek doen, etc

verschillende vormen van interactie, kunstzinnige middelen, digitale middelen

lesbrief is door deskundigen uit het veld gemaakt. plus digiviewer. Alles geënt op de huidige didactische methodes in het primair onderwijs

nvt

Wij hebben op dit moment veel recreatieve programma's toegevoegd voor de schoolreisjesmarkt (denk aan bootcamp, boogschieten). Verder merken wij dat de 'ouderwetse' speurtocht en rondleiding nog erg in trek zijn. Wij willen bij de rondleidingen en speurtochten wel meer verhalend ontwerp en spelelementen toe gaan passen (ludodiatiek)

computer en beamer

activerende werkvormen

de vaardigheden

Ervaringsgericht leren

Van actief historisch denken tot digitale middelen.

digitaal leren, blended learning, parallel learning

spel, samenwerking, activerend

interactief, leerlingen zelf aan het werk zetten rond thema vrijheid, monumenten e.d.

Tja, wat is modern? Zegt u het maar.

CMK, Culturele Ladenkast, Filosoferen met kunst, Kijken doen en tonen.

Eigen ontwikkelde interactieve methodiek. Didactische werkvormen afgestemd op taxonomie van Bloom. Zeer schatplichtig aan ervaringsleren.

Internet, Power Point presentaties

Wat verstaan jullie onder moderne didactische methodes? Actief historisch denken? (ja), toepassen van differentiatie? (ja) Bij vraag 6 was geen ruimte voor toelichting, daarom hier: de doorlooptijd verschilt enorm. Bij wisselexposities wordt educatief aanbod ontwikkeld (regelmatig op verzoek van subsidiënten) voor een beperkt budget binnen zeer korte tijd, met bijv. 5 maanden doorlooptijd. Een samenwerkingsproject met een school/specifieke opleiding kan een doorlooptijd van een week hebben. Het structurele aanbod heeft juist een lange doorlooptijd: meer dan 5 jaar i.v.m. de kosten en tijdsinvestering die daarmee gemoeid zijn.

21st century skills

Niet van toepassing

Wat wordt hiermee exact bedoeld? Werkvormen?

V. Vraag 9: **Wat is het belangrijkste leerdoel van uw educatief materiaal? (wat wilt u bereiken?)**

Bewustwording rond thema's als in verzet komen, vooroordelen, zondebok, conflict versus dialoog e.d.
Begrijpelijk maken wat ons onderwerp inhoudt.

onderandere modificaties ontwikkelen voor de PBY-5A Catalina

Begrip & inlevingsvermogen & historisch besef

Vooralsnog: bezigheidstherapie, zodat ze niet los rondrennen. Voor toekomstig materiaal:

bewustwording en kennisverwerking

Een theatervoorstelling maken gebaseerd op (lokale) verhalen over WO II, om jongeren en publiek te verbinden aan de geschiedenis.

leerlingen zich laten inleven in het verleden, kennisoverdracht

Dat kinderen, jongeren, ouderen nadenken over wat er in Kamp Amersfoort is gebeurd en waar dit linkt met hun eigen leven. Dat je ontdekt waar jouw verantwoordelijkheid ligt.

wij zijn gericht op de boodschap van: verdraagzaamheid, antisemitisme, bijbelse begrip van vergeving en genade

Leerlingen kennis bijbrengen van de belangrijke gebeurtenissen en onderwerpen uit de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en te stimuleren dat leerlingen hier meer over willen leren.

Meer kennis over WO II en De Stoottroepen

onze collectie voor jonge mensen beter toegankelijk maken

Kennis van regionale geschiedenis Romeinen en WO2

Bewust maken van de jeugd over de gebeurtenissen tijdens WOII en de strijd in Midden Limburg.

inzicht in WW II en besef van vrijheid

dit wisselt per programma!

nooit meer oorlog, wat is vrijheid en hoe kunnen we dat handhaven, hoe krabbelt een volk weer op na een oorlog

De rijke militaire historie van Ede levend houden, zichtbaar maken en doorgeven

ondersteunend materiaal

Kinderen aan het denken zetten, iets meegeven: burgerschapsvorming.

Gevolgen van oorlog op persoonlijk niveau overbrengen

het tastbaar maken van de geschiedenis

Bewustwording waarom we herdenken en dat vrede en vrijheid niet vanzelfsprekend zijn.

Vergroten van empathie voor elkaar en bewustwording plek in de samenleving

Kennis en bewustwording over WOII/Dekolonisatie Nederlands-Indië, als ook empathie en aanzetten tot nadenken over de toenmalige gebeurtenissen, actuele situaties en het eigen handelen

besef dat iedereen hoe jong hij/zij ook is een positieve bijdrage kan leveren aan het gedachtegoed en het handelen in zijn/haar naaste omgeving.

Goed burgerschap

Bewustwording vrijheid

Contact met de jeugd

Wij willen bereiken dat de leerlingen er iets blijvends van opsteken.

We zijn vrij en moeten respect hebben voor elkaar en voor het verleden

dat het duidelijk is wat men ziet

Overbrengen van de gebeurtenissen Wo2 richting schoolieren

De doelen liggen op het terrein van kennis, inleving, vaardigheden en houding.

kinderen een persoonlijke aanraking/ervaring/inspiratie met kunst/cultuur/erfgoed bieden

Hangt zeer af van het medium en project. Algemene doelen zijn niet zo boeiend; iedereen wil een betere wereld. SMART doelen en operationele doelen, bijvoorbeeld: II. kunnen tenminste 3 kenmerken van democratie noemen. II. omschrijven het zondebokverschijnsel en analyseren hun eigen rol(len) in dit groepsdynamisch proces.

Geschiedenis woll op de afsluitdijk

Kennis van mei '40 en het huidige belang van democratie, vrede en veiligheid.

Bezoekend publiek bereiken; lokale geschiedenis vertellen en specifiek aandacht voor bepaald facet van de WO2 belichten

Dat leerlingen bewust zijn van de impact die oorlog heeft op een mensenleven

Het bevorderen van kennis en inzicht met betrekking tot het voormalige concentratiekamp Vught gedurende de Tweede Wereldoorlog, opdat jongeren, ouders en andere burgers betekenis kunnen geven aan vrijheid en fundamentele mensenrechten.

Herdenken van de Tweede Wereldoorlog, opdat dit nooit weer gebeurt
overdracht kennis en informatie WOII en Titus Brandsma

zelf leren nadenken

De kinderen op de hoogte brengen van wat heeft plaats gevonden in WO-2. Dat vanuit de basis wat heeft plaats gevonden in de regio. Het motto is "Opdat wij niet vergeten" en de kinderen er van doordringen dat vrede niet vanzelfsprekend is.

De pedagogisch-didactische aanpak van het Herinneringscentrum Kamp Westerbork kan als volgt worden samengevat. * Aan de hand van de levensgeschiedenis van een persoon komt de oorlogs- en bezettingstijd, in het bijzonder de Jodenvervolgning aan de orde. Dit vanuit de gedachte dat niet alleen vanwege het aansluiten bij de belevings- en ervaringswereld van de leerling identificatiemogelijkheid wordt geschapen maar ook dat de ontmoeting met een persoon mensen levensvisie kan aanbieden. Bovendien, zelfs 102.000 vanuit kamp Westerbork gedeporteerde en vermoorde Joden (alsmede 250 Sinti en Roma en enkele tientallen verzetsstrijders) is al een getal waarin de individuele mens is verdwenen. Om dat getal te 'vermenselijken' moet duidelijk worden dat het om 102.000 maal een vader, een moeder, een oma, een oom, een zus, een zoon, een neef, een vriendin, een buurman, een gaat. * Het verhaal van de Jodenvervolgning wordt niet alleen gebracht als het verhaal van de vermoorde slachtoffers. Anne Frank is daarvan het symbool geworden. Deze benadering laat, ethisch gesproken, een doodlopende weg zien die de leerling alle hoop en uitzicht kan doen verliezen. Het verhaal van een overlevende daarentegen kan het noodzakelijke perspectief op hoop geven. En, de slachtoffers hun naam en hun gezicht teruggeven. * Leidraad is steeds de meest elementaire vraag die men aan het verleden kan stellen: waarom heeft de mens gehandeld zoals hij heeft gehandeld. Dat betekent analyseren en verklaren van, maar impliceert ook nadrukkelijke aandacht voor ethische keuzes. En daaruit vloeit voort dat niet alleen de slachtoffers, maar ook de rol van andere groepen aan de orde komt: de daders en de omstanders (het maatschappelijk veld van collaboratie, accommodatie en verzet), en dat in zijn historische verscheidenheid.

Dat is per project verschillend, maar we zijn altijd werkzaam op thema's waar het schuurt in de samenleving. Met als gezamenlijk doel om door middel van ervaring een opening te creëren voor een gesprek over moeilijk bespreekbare thema's

VI. Vraag 10: **Bereikt u dit leerdoel en meet u dat ook?**

Enquête onder leerkrachten en docenten
afstudeer projecten HVA
nee

We bereiken het leerdoel maar laten dit niet meten. De conclusie dat we het leerdoel bereiken is gebaseerd op de ervaring van de gidsen en mondelinge feedback van de docenten en leerlingen.

Ja, we bereiken dat, vermoed ik. Dat weet ik vooral door gesprekken die ik voer met zowel leraren als leerlingen. Maar het is niet als zodanig gemeten.

in gesprekken met leerkrachten en leerlingen komt dit naar voren

navraag klanttevredenheid

mondeling contact met leerkrachten

Door terugkoppeling van betrokken leerkrachten.

De scholen verzorgen een schriftelijke evaluatie en rapportage. Sommige deelnemende scholen geven de lln een reflectie-opdracht

Dat zouden we wel willen gaan meten

We meten het niet en laten het ook niet meten. Gezien de vraag naar onze educatieve producten heb ik de indruk dat we ons doel wel bereiken.

nvt

via surveymonkey sturen wij enquêtes aan docenten

n.v.t

Wij meten dit zelf met onze partners

Ja/Nee We hebben geen langdurig kwalitatief onderzoek uitgevoerd, maar de recensies en reacties van leerlingen en docenten geven ons aan of we het doel bereiken met onze programma's.

Op 10 kan ik eerlijk gezegd niet volledig ja antwoorden. We werken met bijvoorbeeld reeds onderzochte methodes, die een succesvolle uitkomst hadden, daarnaast evalueren we ons materiaal tijdens en na de ontwikkeling met onze doelgroepen op bovenstaande onderdelen, als ook de vorm van het materiaal. Dit intern ter verbetering van het materiaal, als ook voor volgende producten. Een grondige meting door een externe partij is nog niet gedaan. Dit staat wel in de planning met hernieuwing van ons materiaal na verhuizing.

er worden diverse vormen van metingen gedaan

evaluaties door vrijwilligers, docenten en leerlingen

Toetsen

Dit wordt gemeten door GOC, Gelders Erfgoed

respons

Enquêtes onder leerlingen en docenten.

vraag 10 is een tweeledige vraag. Wij denken het doel te bereiken maar meten dit onvoldoende dmv evaluaties in eigen beheer.

Metten zelf, veelal kwalitatief. Daarnaast in samenwerking met universiteiten en hogescholen, veelal kwalitatief met pre- en posttesten bijvoorbeeld.

We meten zelf, verder geen verwerking tot nu toe.

Uit evaluaties van docenten, leerlingen, gastsprekers en door eigen aanwezigheid bij gastlessen blijkt dat we het doel bereiken

Het is ontzettend lastig om echt te achterhalen wat de leeropbrengsten zijn. Wij werken met enquêtes onder bezoekers, waarbij wij sinds een jaar dit zelf uitvoeren via surveymonkey. Daarnaast laten wij leerlingen en docenten ook ter plekke papieren enquêtes invullen.

Dit komt naar voren in gesprekken met de leraren

Metten dit niet, maar reacties schoolbezoeken zijn positief

zelf: evaluaties leerlingen en docenten. en universitair onderzoek: afstudeer onderzoek

Tweejaarlijkse enquête na bezoek, intern uitgevoerd.

We werken voor ons project VRIEND&VIJAND (een onderwijs traject rondom sociale veiligheid) samen met Praktikon (verbonden aan de Radboud universiteit). Verder werkten we eerder samen met Universiteit Tilburg en Groningen.

VII. Vraag 13: **Ontbreken er naar uw mening thema's die u wel thuis vindt horen in het referentiekader?**

Leren wat een oorlog is, wordt over het algemeen erg slecht begrepen.

-

De lokale veranderingen - hoe is jouw eigen stad veranderd door de gebeurtenissen van WOII.

Er zijn een groot aantal thema's die niet expliciet in het bovenstaande referentiekader genoemd worden. De meest in het oog springende omissies zijn de bezetting en de reacties van burgers hierop en het thema van bevrijding. Geen van deze wordt expliciet benoemd. Wellicht kunnen deze thema's onder 'het alomvattend karakter van het conflict' worden geschaard maar dit wordt nu niet duidelijk.

Het begrijpen van wat er in een oorlogssituatie gebeurt of kan gebeuren. Daaruit voortvloeiend het ontdekken van je eigen verantwoordelijkheid in het dagelijks leven van nu.

geen

Neen

Over het leven tijdens de oorlog

Naar mijn mening is de uitwerking van de thema's erg gericht op het Europese/NL perspectief. Het is begrijpelijk dat wordt aangesloten bij reeds bestaande geschiedenis kerndoelen en je niet alles kunt benoemen. Echter kun je 'simpele' onderwerpen als 'vrijheidsbeperkingen' en 'dagelijks leven' ook behandelen met wat er in Nederlands-Indië gebeurde. Dit zou het begrip van wereldwijde schaal van het conflict ten goede komen.

burgerschapsthema's: wat kunnen leerlingen doen om conflictsituaties te vermijden er is veel te noemen en daarom vind ik deze thema's een heel goede samenvatting

De menselijke maat, wij richten ons met nadruk op de verhalen van individuele mensen uit de groepen bezetters / bevrijders / bewoners. Het is met name interessant om te zien hoe de herinneringen bepalend zijn geweest voor het opgroeien van de naoorlogse generatie. Die invloed is nog steeds voelbaar en merkbaar.

Onder deze noemers is veel te verwerken maar expliciet aandacht voor democratie vs dictatuur en rechtstaat (uiteraard op het juiste niveau), respectvol omgaan met elkaar en je inleven in de positie van een ander.

uitgezonderd de recente tentoonstelling Opgegraven strijd maakt WOII geen onderdeel uit van onze presentatie en dus ook niet van ons lesmateriaal.

Niet de thema's maar het perspectief zou ik willen toevoegen. Wanneer kinderen en jongeren de groepsdynamische processen in verleden en heden betekenis kunnen geven en vanuit eigen ervaring en handelen kunnen benoemen en modereren, is een bijzondere en blijvende leerervaring toegevoegd. Dat toepassen op geschiedenis van WOII.

Nee

Het referentiekader focust nu met name op het onderwijs curriculum (op punt 6 na). De museale sector biedt meer: de historische, authentieke plek, werken met objecten, primaire bronnen, persoonlijke verhalen, cultureel erfgoed, omgevingseducatie etc.

oorlog in jouw buurt

Nee

Ik mis de link naar de huidige tijd en wat er nu speelt. Hier zijn duidelijk parallellen in te ontdekken.

VIII. Vraag 14: **Wat zou u nog graag ontwikkelen voor uw organisatie waar u nu de middelen niet voor heeft (denk aan: specifieke doelgroep bereiken, methodieken, thema's)?**

nvt (3)

Kwalitatief onderzoek naar effecten (korte en lange termijn)

Ik zit te kort in het vak om hier antwoord op te kunnen geven.

Archief, waar het theatraal materiaal toegankelijk is voor een veel bredere groep. Denk aan een website waar de verhalen gebundeld zijn. En betere opname apparatuur, zodat de gesprekken die we met ouderen hebben beter bewaard blijven.

Rondleidingen met vragenlijsten gebaseerd op de principes van actief historisch denken. Verder zou de permanente expositie op een aantal punten aangepast moeten worden om beter op de educatieve rondleidingen aan te sluiten.

geen

Geen

Nieuwe lesbrief voor groep 7 en 8 PO

Een expo over Nederlands Indië

Een lespakket over Ede als garnizoenstad

slagveld informatie

Aansluiten op digitaal onderwijs

digitaal educatief materiaal, nog meer gericht op ervaren leren

een aanpak voor het hele tijdvak

Wij willen in de toekomst een scholieren programma opzetten op Nationaal Ereveld Loenen

Een audio-tour als begeleiding voor de reis

Methodiek bij interactieve rondleiding: hoe om te gaan met onderwerpen die emoties kunnen oproepen bij bezoekers doordat zij ervaringen/verhalen delen.

meer digitale methodes

Zie antwoord op vraag 13

visuele beelden door middel van beeld

interactieve multimedia

Vanuit antwoord op vraag 13 zou ik graag een module willen maken voor nieuwkomers en inburgeraars.

Geen

Middelen om mensen te laten ervaren hoe het was

Verbinding met levensgeschiedenissen van huidige vluchtelingen, meer gerichte erfogoededucatie structureel aanbod voor MBO, hernieuwing rondleiding+lespakket groep 7 en 8 basisschool en onderbouw middelbare scholen, versterking doorlopende leerlijn, aantrekkelijk aanbod voor jongeren die ons buiten schoolverband bezoeken, educatief aanbod voor leerlingen bovenbouw middelbare school, educatief aanbod voor Engelse scholieren die ons bezoeken, volwaardig educatief aanbod bij wisselexposities, structurele deskundigheidsbevordering voor vrijwilligers die rondleiden en museumlessen verzorgen.

Methodieken

VIII. Vraag 15. *Als u bijeenkomsten van koepelorganisaties, onderwijsinstellingen of bedrijven bezoekt, welke zijn dit dan?*

Nationaal Comité

Diverse collega instellingen, scholen (zowel PO als VO). We organiseren zelf verschillende bijeenkomsten met leraren en leerlingen.

Lezingen / netwerkdagen

Platform Drentse Musea, Conservator van Defensie

Bijeenkomsten van de museumvereniging, Reinward academie, Landschap Erfgoed Utrecht, MJU, LKCA,

Georganiseerd door Plein C

landelijk overleg

SMH educatief platform, provinciaal educatief platform, diverse symposia e.d.mbt erfgoed educatie, museumvereniging

LKCA, Cultuurschakel, Stay Human etc.

VGN, cultuureducatie, wetenschappelijke instellingen, debatcentra, andere cultuurmiddelen aanbieders

VGN en andere diverse studiedagen, mbo raad, bij partnerinstellingen, uitgevers

SLO, educatieg overleg, themadagen bestuurders onderwijs

GOC ne Erfgoed Tweede Wereldoorlog

Organisatie in Zeeland

Erfgoed Brabant, CMK, LKCA, Kennisnetwerk Educatoren Kunstmusea, Ondernemend onderwijs

KIS/Verwey Jonker Instituut, Prodemos, MBO Raad, netwerk Burgerschap, TERRA, School en Veiligheid, Bondgenoten (Utrecht), diverse MBO's en HBO's in het land.

Erfgoedtafel, Provincie Zuid-Holland

Studiedagen VGN

VGN, universiteiten, LKCA, erfgoedinstanties

X: Vraag 16: *Welke behoeftes aan deskundigheidsbevordering leven er binnen uw organisatie op het gebied van educatie?*

Hoe bereik ik de kinderen in leeftijd 4-10 jaar?

Digitale middelen meer (anders) inzetten Het (laten) ontwikkelen van een opdrachtenboekje voor kinderen en jongeren De gelegenheid creëren om jongeren gericht onderzoek te laten doen Op een goede manier gebruik maken van getuigenissen van oud gevangenen

geen

Geen

kennis van specifieke leeftijdsgebonden contexten

recente kennis onderwijsveld

Wij weten niet veel over hoe je lesmateriaal op een goede manier ontwikkelt. Het ontbreekt ons aan een theoretische basis

Meer tijd voor contact met scholen; leerkrachten én leerlingen

ik heb zelf geen achtergrond in het onderwijs, ik zou graag meer inzicht willen hebben in het hedendaags onderwijs.

leren rondleiden en lesgeven

Wij zouden graag meer expertise in huis willen halen.

digitale media educatie

Beter voorbereid op de toekomst. Dus nu al bezig met onderwijs in 2022 bijv.

Hoe brengen wij onze boodschap op diverse manieren aan de man.

Op dit moment geen

Training van vrijwilligers

momenteel niet iets specifiek

Ga ik over nadenken en rondvragen.

Op het moment niets

Meer voeling met werkwijze/behoefte onderwijsveld

Deskundigheidsbevordering voor de vrijwilligers die de rondleidingen en museumlessen verzorgen.

Toelichting bij kwantitatieve gegevens: er is 1 medewerker educatie (betaald, 32 uur) en er werken meer dan 60 vrijwilligers die de rondleidingen en museumlessen verzorgen. Wij ontvangen jaarlijks ruim 1300 groepen in schoolverband en bereiken daarmee dus ruim meer dan 20.000 scholieren met ons educatief aanbod. Hoeveel scholieren wij bereiken met ons materiaal die dit niet combineren met een bezoek is lastig te zeggen.

luisteren naar docenten, kinderen en ouderen

Dit moet uitgezocht worden. Is geen onderzoek naar gedaan.